

ne le informativno razlagali, ampak tudi s sugestivno vnmemo širili. To filozofijo pisec naše knjige že v začetnih poglavjih razboljen in ogorčen z vso pravico zavrača kot nenaravno in škodljivo, nenaravno zlasti za mladega, v življenje šele stopajočega človeka, pogubno pa posebej za male, ogrožene narode.

Čeprav se torej v marsičem z avtorjem ne strinjam, je njegova knjiga, ne glede na nedvomne estetske kvalitete in izjemno izpovedno pristnost, v bistvu pozitivno dejanje, saj pri vsej osebni bolečini razodeva globoko vero v življenje.

Joža Mahnič
Gimnazija Ljubljana

» VITEZI BREZ MEČA « ALI » BIZNIS JE BIZNIS «

Ob koncu leta 1969 je založba Mladinska knjiga v zbirki Kekčeva knjižnica izdala Viteze brez meča (L'udo Zúbek: Vitezi brez meča; iz slovaščine prevedel Viktor Smolej). O tej knjigi smo se namenili pisati iz dvojnega vzroka: knjiga hoče mladim bralcem omogočiti sprehod po drobcih iz slovstvene zgodovine, obenem pa je prav ta knjiga eden številnih dokazov, na kako čuden način skrbijo naše založbe, da bi dale bralcem knjige po ustreznih cenah.

V Vitezih brez meča pripoveduje avtor o nekaterih najbolj znanih ustvarjalcih tistih knjig, ki da jih otroci po svetu najraje bero: Cervantes, Defoe, Swift, Scott, Cooper, Dumas, Puškin, Beecher-Stowe, Andersen, Dickens, Verne, Twain, Tolstoj, Sienkiewicz in May. Ta izbor je nastal pač glede na knjige, ki jih bero slovaški otroci, slovenskemu otroku pa ustreza samo v grobem. Knjiga je namenjena otroku od enajstega do štirinajstega leta, zato je škoda, da Zúbek ni posvetil več pozornosti Scottovemu Ivanhoeju, Puškinovim pravljicam, v prvi vrsti Pravljici o carju Saltanu, Dickensovemu Oliverju Twistu, nekaterim Vernovim romanom, kot so Petnajstletni kapitan, Otroka kapitana Granta in Skrivnostni otok. Kaj bero otroci na Slovaškem, nam ni znano, toda slovenski otrok bo pogrešal številnejših namigov na omenjena besedila. To pa nedvomno zmanjšuje vrednost slovenskega prevoda.

Zelo prijetno in zanimivo je avtor predstavil bralcem osebnost in delo Alexandra Dumasa, pa tudi osebnosti Cervantesa, Dickensa in Sienkiewicza, medtem ko nas v Defoejevi podobi moti poudarjanje pisateljevih napak ter obenem neprepričljivo opravičevanje prav teh napak; enako se počutimo tudi v družbi s Karlom Mayem. O Andersenu pripoveduje Zúbek lepo, občuteno, toda tistega, ki je Andersena spoznal že iz Hazardove študije Knjige, otroci in odrasli, Zúbkov Andersen ne bo obogatil.

Slovaški avtor hoče biti v svojih prikazih pisateljskih osebnosti objektivni, zato — ne samo ob Defoeji in Mayu — posveča v življenjepisih po nepotrebnem preveč pozornosti nekaterim neprijetnim lastnostim moralnega značaja, ki pa se zde za nastanek in vsebino leposlovnih del povsem nepomembne. To že kar prisiljeno odstranjevanje idealistične tenčice je neustrezno tudi zaradi tega, ker pisatelj na nekaterih drugih mestih s prav romantično zanesenostjo opisuje idealne osebnosti in idealne odnose, čeprav morda v resnici te osebnosti in ti odnosi niso bili tako idealni (v Andersenovem in Puškinovem življenjepisu in še kje). Motijo tudi nekateri nespretno povedani stavki, nepazljivo zapisane besede, celo premajhna doslednost. Če k temu prištejemo še napake, ki sta jih zagrešila stavec in korektor, potem se kar težko navdušujemo nad lepoto jezika v Vitezih brez meča.

Le bežno se sprehodimo po Puškinovem življenjepisu, kakor so ga zapisali avtor Zúbek, prevajalec Smolej, korektorica in stavec. Najprej nas pozdravi naslov Dva medvedka, čeprav sledita dva navedka. Jevgenij Onjegin je roman v verzih, ne pa pripovedna pesem ali ep. Puškin je prišel »z dežja pod kap« več kot enkrat. Zúbek nam ne razkrije, zakaj je moral Puškin čakati na knjižno izdajo in uprizoritev Borisa Godunova. Skrito nam ostane tudi, zakaj se Puškin ne bi bil dal izzvati na dvoboj in ne bi bil predčasno umrl, ko bi se bil oženil z Marijo Nikolajevno Rajevsko. Nekako izmikajoče pove Zúbek tudi to, da se Natalija še ni marala močiti, vsaj ne s Puškinom, in mu je dala za snubljenje izmikajoč odgovor. Zvemo tudi, da se Puškin s taščo že od vsega začetka »ni

prenašal«. »Zato se je po kratkem življenju /posthumno?/ v Moskvi preselil skupno /?/ z ženo v Petrograd, nato pa v Carsko selo, kjer je stoloval car.« »Pet tisoč rubljev na leto v primeri s sedemsto rublji, ki jih je imel prej — to je bila že občutna /pač res!/ razlika.« »Tam, na plesih v družbi carja in najvišjega plemstva, se je počutila Natalija Puškinova kakor riba v vodi.« »Ko so smrtno ranjenega Puškina pripeljali domov, je Natalija Nikolajevna ob pogledu nanj omedlela. Mogoče se je šele tedaj zavedela, kaj je zakrivila. /Ali pa se je samo tako prestrašila?/«

Mika me, da bi nekoliko pobrskal še enkrat po življenjepisih Beecher-Stowove, Andersena, Twaina in še koga, toda naj si dobrohotni bralec sam poišče take in podobne »ocvirke«; ne bo težko, saj jih je dovolj.

Pa še o nečem nas poučijo Vitezi brez meča. L'udo Zúbek nikoli ne pozabi omeniti, kako so pri najbolj branih knjigah zaslužili založniki na račun skromnih avtorskih honorarjev. Kdo pa je zaslužil pri slovenski izdaji Vitezov brez meča? In na čigav račun? Knjiga Vitezi brez meča stane v knjigarni 60,00 din. Vezana je v celo platno in tiskana na odličnem papirju. Za populariziranje knjige je bilo z reklamo potrošenih mnogo sredstev. »Po knjigi bodo segli otroci, prav tako pa bo knjiga nepogrešljiv priročnik učiteljem in vzgojiteljem ter vsem tistim dijakom, ki se pripravljajo na pedagoški poklic.« Vsebina Vitezov brez meča te napovedi, ki je, kot vsaka reklama, pač nekoliko napihnjena, ne upravičuje. Vsebina tudi ne upravičuje drage opreme, kakor oprema in vsebina ne upravičujeta visoke knjigotržne cene. Cena za Viteze brez meča je zato dvakrat neupravičena. Založnik hoče zaslužiti na račun mladih bralcev oz. njihovih staršev.

Otroci radi bero Piko Nogavičko, toda zaradi petih tisočakov se ji bodo mogli tudi odreči. Odrekli se bodo tudi Vitezom brez meča, čeprav bi bilo prav, da knjigo prebero. Zato jim bomo učitelji knjigo priporočali samo, če jim jo bomo mogli posoditi iz šolske knjižnice.

Borut Stražar
Vzgojiteljska šola v Ljubljani

GRADIVO

DELOVANJE REPUBLIŠKEGA ODBORA SDS

1. PLENARNA SEJA SLAVISTIČNEGA DRUŠTVA SLOVENIJE — 9. JANUARJA 1970 V LJUBLJANI

Na sporedu so bili: dvojezično šolstvo v Prekmurju, reviji SR in JiS, strokovni seminar in redni občni zbor v Novi Gorici ter delovanje podružnic SD. 1. Udeleženci plenuma so podprli prizadevanja republiškega odbora, da po svojih močeh prispeva k pravični strokovni rešitvi dvojezičnega šolstva v Prekmurju. Odobrili so tudi članek *K problematiki dvojezičnega šolstva v Prekmurju*, ki je bil objavljen v JiS in NR, in obžalovali, da časopis Delo ignorira dopise SDS in enostransko obvešča svoje bralce o tem občutljivem vprašanju. Plenum je sprejel ugotovitev predsednika dr. J. Mahniča, da je prav, ker se društvo zavzema za stvar dvojezičnega šolstva v Prekmurju: če ne bo doseglo popolnega uspeha, bodo vsaj ostali dokazi, da se je društvo pravočasno, samostojno in premišljeno lotilo obravnave dvojezičnega šolstva v Prekmurju in da je javnost, prosvetne in politične forumne opozorilo na zapletenost tega vprašanja, ki ga ni mogoče reševati zgolj deklarativno. Plenum je tudi sprejel predlog predsednika, naj mariborska podružnica objavi v JiS dopis o ureditvi šolstva za narodnostne skupine v Vojvodini. Dopis je mariborska podružnica dobila od Prosvedno-pedagoškega zavoda iz Subotice.*

2. Dotiskana je številka SR, posvečena spominu Ivana Cankarja, in zaključene so prve korekture drugega zvezka lanskega letnika. Plenum je zahteval, naj uredniški odbor SR skliče meseca marca sestanek sodelavcev SR, ki naj skuša rešiti nekatera pereča vprašanja: uredništvo, fiziognomija revije, statut ipd.* — Dr. Jože Toporišič je poročal o JiS.

* Objavljeno v JiS XV/3.

* Glej niže Sestanek rep. odbora SDS.